

POSTANOWIENIE

Dnia 28 lutego 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Halina Kuryło

w sprawie z powództwa P.K.
przeciwko P. S. Spółce z o.o.
o odszkodowanie z tytułu umowy o zakazie konkurencji,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 28 lutego 2012 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych
z dnia 20 kwietnia 2011 r.,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 20 kwietnia 2011 r. oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Rejonowego – Sądu Pracy z dnia 22 grudnia 2010 r., mocą którego oddalono jego powództwo przeciwko pozwanemu o odszkodowanie z tytułu umowy o zakazie konkurencji.

Powyższy wyrok został zaskarżony skargą kasacyjną powoda. Skargę oparto na podstawie naruszenia prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie: 1/ art. 65 § 1 i 2 k.c., 2/art. 6 k.c. w związku z art. 11 ust. 1 i 4 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, 3/ art. 11 ust. 1 i 4 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji w związku z § 14 ust. 2a umowy stron, 4/ art. 101² § 1 k.p., 5/ art. 6 k.c. w związku z art. 109¹ § 1 i 2 k.c. oraz 6/ art. 219 § 2

k.s.h., a nadto (ewentualnie, w przypadku nieuznania przez Sąd Najwyższy zarzutów naruszenia prawa materialnego za wystarczające) na podstawie naruszenia przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy, tj. art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., art. 382 k.p.c. oraz art. 316 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 228 § 1 i 2 k.p.c. Skarżący wniósł o uchylenie oraz zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez uwzględnienie powództwa lub o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, w każdym przypadku z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania.

Jako okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano: 1/ oczywistą zasadność skargi, gdyż oczywiście uzasadnione jest twierdzenie, że przy umowie, gdzie znane są dwa zgodne oświadczenia woli stron, ich interpretacja jest dla sądu wiążąca i ma pierwszeństwo przed językową wykładnią umowy oraz że przepis art. 65 § 2 k.c. dopuszcza taką sytuację, w której właściwy sens umowy ustalony przy zastosowaniu wskazanych dyrektyw będzie odbiegał od jej „jasnego” znaczenia w świetle reguł językowych; 2/ występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych, wyrażających się w pytaniach, „czy jeśli na gruncie wykładni językowej można dojść do dwóch sprzecznych wyników, to czy na gruncie przepisów prawa pracy dozwolone jest stosowanie takiej metody wykładni, której efektem jest pokrzywdzenie pracownika oraz czy klauzula o zakazie konkurencji po ustaniu stosunku pracy (w trybie art. 101² § 1 k.p.) musi wynikać jednoznacznie wprost z zapisu umowy, czy też jeśli ograniczenie w konkuroowaniu na danym rynku (w trybie art. 101² § 1 k.p.) wynika dla pracownika z praktycznych skutków zapisu, należy interpretować, że klauzula z zakazem konkurencji po ustaniu stosunku pracy została między pracownikiem i pracodawcą zawarta” i „czy okoliczności zaistniałe po zawarciu umowy, w szczególności zachowanie stron, mogą mieć wpływ na interpretację treści uprzednio między stronami zawartego kontraktu, to jest czy okoliczności takie mieszczą się w hipotezie art. 65 § 1 k.c.” oraz „czy w procedurze cywilnej, wobec otwartego katalogu dowodowego, dopuszczalne jest przeprowadzenie dowodu z protokołu przesłuchania świadka słuchanego w innej sprawie, w szczególności czy stanowi to naruszenie zasady bezpośredniości dowodów w sytuacji, gdy inna sprawa, w której świadek był

sluchany, dotyczy tej samej kwestii prawnej, tego samego stanu faktycznego (od strony faktów istotnych dla obu spraw) oraz po stronie pozwanej jest ta sama strona procesu, zaś po stronie powodowej figuruje osoba mająca tożsame zapisy umowne oraz dla której istotne są te same okoliczności, które były istotne w sprawie, gdzie świadek był słuchany bezpośrednio” i 3/ potrzebę wykładni przepisu prawnego wywołującego rozbieżności w orzecznictwie sądów, tj. art. 233 § 1 k.p.c., co do którego Sąd Najwyższy różnie odpowiadał na pytanie o możliwość traktowania tego przepisu jako podstawy kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie warto podkreślić, iż Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna (podobnie jak uprzednio kasacja) nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych a art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. wówczas, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, bądź istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, czy też zachodzi nieważność postępowania lub gdy skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W konsekwencji tegoż w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym m.in. na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wywodu prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c.

obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007, z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/8, LEX nr 459291, z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

W niniejszym przypadku skarżący wskazał wszystkie – poza nieważnością postępowania – ustawowe przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Jednocześnie uzasadnienie wniosku zawiera odesłania do motywów podstaw kasacyjnych w zakresie argumentów przemawiających za istnieniem powołanych przesłanek przedsądu. W konsekwencji Sąd Najwyższy musiałby poszukiwać w uzasadnieniu podstaw i zarzutów kasacyjnych innych elementów konstrukcyjnych skargi.

Godzi się zauważyć, że w razie wskazania tej przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06 LEX nr 198531, z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035, z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205, z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616, z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364, z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, iż przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 r., nr 13, poz. 230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

W rozpoznawanej sprawie nie sposób podzielić twierdzenia skarżącego w kwestii oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Autor skargi kasacyjnej upatruje owej zasadności w kwalifikowanym (w jego ocenie) naruszeniu przez Sąd Okręgowy art. 65 § 2 k.c., polegającym na zastosowaniu od razu obiektywnego

wzorca wykładni umowy, bez uprzedniego zastosowania wzorca subiektywnego. Tymczasem Sąd drugiej instancji zawarł w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku obszerny wywód prawny w tej kwestii (z odniesieniem się do prezentowanego przez stronę stanowiska), którego treść wyklucza widoczną *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej i bez potrzeby wchodzenia w szczegóły stanu faktycznego i prawnego sprawy, oczywistość naruszenia przez ten Sąd wskazanego przepisu.

Z kolei w razie wskazania tej przesłanki przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jaką jest występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane). Sformułowanie zagadnienia powinno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego. Nie każde więc orzeczenie, nawet błędnie wydane, zasługuje na kontrolę w postępowaniu kasacyjnym (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7 -8, poz. 147, z dnia 18 marca 2004 r., I PK 620/03, LEX nr 513011, z dnia 8 lipca 2004 r., II PK 71/04, LEX nr 375715 i z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883).

W niniejszym przypadku konstruując „istotne zagadnienia prawne” skarżący nie wskazał – poza art. 65 § 1 k.c. – na podstawie których przepisów je formułuje, nie wspominając już o generalnym i abstrakcyjnym odwołaniu się do treści tychże przepisów i wyjaśnieniu, na czym polegają wątpliwości na tle ich wykładni. Szerszego uzasadnienia tej przesłanki przedsądu trzeba byłoby poszukiwać w innych elementach konstrukcyjnych skargi kasacyjnej. Prezentacja owych zagadnień prawnych sprowadza się do postawienia szeregu szczegółowych pytań

nawiązujących do stanu faktycznego sprawy, mających skłonić Sąd Najwyższy do rozstrzygnięcia tego konkretnie sporu.

Wreszcie potrzeba wykładni przepisów prawa, jako przesłanka przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, zachodzi wtedy, gdy przepisy mające być przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego należą do katalogu przepisów, których naruszenie przez sąd drugiej instancji zarzucono w ramach podstawy skargi (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2002 r., I PKN 682/01, OSNP 2004 r. nr 12, poz. 211). Rzeczą skarżącego jest zaś wykazanie, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości (ze sprecyzowaniem, na czy te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które to orzecznictwo należy przytoczyć (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151, z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351, z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231, z dnia 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009, nr 2-4 poz. 43 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Oczywiście jest, iż budzący wątpliwości interpretacyjne przepis musi mieć zastosowanie w sprawie, a jego wykładnia – mieć znaczenie dla jej rozstrzygnięcia. Przedmiotem zainteresowania Sądu Najwyższego jest jednak sam przepis, a nie rozstrzygnięcie konkretnego sporu. Omawiana przesłanka uwzględnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest spełniona, gdy wskazane przez skarżącego przepisy zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowej judykaturze sądowej, w szczególności w judykaturze Sądu Najwyższego, a w skardze kasacyjnej nie przytoczono argumentów przemawiających za zmianą dotychczasowego orzecznictwa.

Skarżący sugeruje potrzebę wykładni art. 233 § 1 k.p.c., ale w rzeczywistości nie chodzi mu o interpretację tego właśnie przepisu, lecz o odpowiedź, czy zarzut jego naruszenia może być podniesiony w ramach podstaw kasacyjnych. Wypada zatem przytoczyć treść art. 398³ § 3 k.p.c., zgodnie z którym podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Skarżący nie może więc skutecznie powoływać się na brak wszechstronnego i wnikliwego rozważenia zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, ponieważ zakres ten nie jest objęty kognicją Sądu Najwyższego w postępowaniu

kasacyjnym. Takie stanowisko zajął również sam Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 23 września 2005 r., III CSK 13/05 (OSNC 2006, nr 4, poz. 76). W uzasadnieniu tego orzeczenia wskazano, że treść i kompozycja art. 398³ § 3 k.p.c. sugerują, iż chociaż generalnie dopuszczalne jest oparcie skargi kasacyjnej na podstawie naruszenia przepisów postępowania, to jednak z wyłączeniem zarzutów dotyczących ustalania faktów i oceny dowodów, nawet jeżeli naruszenia te mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Inaczej mówiąc, niedopuszczalne jest oparcie skargi kasacyjnej na podstawie, którą wypełniają takie właśnie zarzuty. W sytuacji, gdy skarga kasacyjna ogranicza się tylko do zarzutów dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów, nie wskazując na inne naruszenia prawa, jest ona niedopuszczalna jako nieoparta na ustawowej podstawie. Powyższy pogląd jest utrwalony w judykaturze, a skarżący nie przedstawił żadnych przekonujących argumentów przemawiających za potrzebą jego zmiany.

Reasumując: wobec niewykazania istnienia żadnej ze wskazanych w skardze kasacyjnej przesłanek przedsądu, z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. należało orzec jak w sentencji.